

DE FRET

Mustela putorius furo

1. ALGEMEEN

De fret werd vermoedelijk meer dan 2000 jaren geleden gedomesticeerd uit de Europese bunzing (*Mustela putorius*) en behoort samen met de bunzing, nerts, steenmarter, hermelijn, wezel, ... tot de **familie van de marterachtigen**. Vanwege zijn sterk ontwikkeld **jachtinstinct** kan dit dier worden ingezet om schadelijke populaties van wilde konijnen en knaagdieren in te tomen. Een sterk kenmerk hierbij is dat hij met zijn langgerekt en smal lichaam deze prooidieren kan volgen in hun tunnels. Hij kan hierdoor ook worden getraind om kabels te trekken voor olie, elektriciteit en telefonie maatschappijen. Daarnaast wordt hij gekweekt als laboratoriumdier en als gezelschapsdier. Fretten zijn zeer nieuwsgierige, speelse en intelligente dieren die graag in interactie gaan met mensen, waardoor ze onder andere als huisdier populair geworden zijn.

Figuur 1 : Fretten gaan graag in interactie met mensen.

Daarnaast hebben ze een hoge nood aan een gevarieerde omgeving, waarin ze graag op ontdekking gaan - bijvoorbeeld op zoek naar voedsel.

Verder zijn ze relatief klein van gestalte en kunnen ze tot **18-20 uren per dag slapen**. De wilde voorouder – de bunzing - is voornamelijk een nachtelijk roofdier, maar kan zich goed aanpassen aan de timing van de activiteiten van zijn prooidieren. Ook fretten passen zich gemakkelijk aan het dagritme van hun eigenaar aan. Wanneer ze overdag worden gevoederd en gestimuleerd om te spelen, zullen ze 's nachts slapen.

Fretten zijn **strikte carnivoren (echte vleeseters)** met een sterke en kenmerkende muskusgeur.

Het gewicht van een fret is sterk afhankelijk van het geslacht en van het seizoen. Niet gesteriliseerde mannetjes wegen 1-2 kg, niet gesteriliseerde vrouwtjes wegen 0,6-1 kg en zijn dus kleiner dan de mannetjes. Wanneer de dieren gesteriliseerd worden worden mannetjes echter minder groot en vrouwtjes juist groter. Bij sommige individuen kan het gewicht 30-40% schommelen, waarbij de dieren meer vet gaan opslaan zijn naar de winter toe. Dit is minder uitgesproken bij fretten die binnen worden gehouden en gesteriliseerd zijn. De gemiddelde **levensverwachting** van fretten is 6 tot 8 jaar, met uitzonderingen tot 11 of 12 jaar.

Om te bepalen of een fret een geschikt huisdier voor jou is, dien je van tevoren goed na te denken over en rekening te houden met het soortspecifiek gedrag. Het **verstoppertje en hamsteren van voedsel** is typisch frettengedrag. Verstopt voedsel kan gaan rotten, wat eventueel kan leiden tot een voedselvergiftiging, maar ook tot ontevreden eigenaars. Andere gedragingen die problemen voor eigenaren kunnen stellen, zijn graven, het bijten aan elektrische draden en onzindelijk gedrag (het huis bevuild met hun behoeftes). Daarnaast is het ook belangrijk om rekening te houden met onderlinge agressie en territoriaal gedrag.

2. HUISVESTING

Fretten worden zowel binnen- als buitenshuis gehouden, alleen of in groep, en al of niet in kooien of aangepaste kamers. De **meeste** fretten worden **binnen** in kooien gehouden, al of niet met de mogelijkheid om ook buiten tijd door te brengen. Daarnaast zijn er ook fretten die uitsluitend buiten worden gehouden. Het buiten houden van fretten heeft als voordeel dat de dieren natuurlijk licht hebben, maar buiten zijn er enkele risico's zoals ontsnapingsgevaar, predatie en blootstelling aan extreme temperaturen. Fretten zijn immers aangepast aan gematigde temperaturen, idealiter 15-21°C. Temperaturen boven de 30°C dienen absoluut vermeden te worden.

Traliekooien zijn een goede keuze omdat ze goed geventileerd zijn, en gemakkelijk te reinigen. Het is echter belangrijk dat de **afstand tussen de tralies kleiner is dan 2,5 cm** (bijvoorbeeld 2 cm om ontsnapping te vermijden). Houten verblijven daarentegen kunnen moeilijk te reinigen zijn. Eventueel kunnen ze wel waterproof worden gemaakt met vinyl of linoleum. Kooien met glazen wanden ('aquarium type') zijn dan weer niet geschikt omdat er onvoldoende ventilatie is, en omdat er bij warme temperaturen kans is op oververhitting.

Omwille van hun gevoelig ademhalingsstelsel wordt het niet aangeraden om schavelingen of stro als bodembedekking te gebruiken. Papieren korrels of pellets, hennepvezel, of zelfs stoffen doeken zijn geschikte alternatieven.

De **minimale grootte van een kooi** voor 1 tot 2 fretten is 1,5 tot 2 m². Per extra dier dient er 0,5 m² te worden bijgerekend. Door gebruik te maken van extra verdiepingen in de kooi kan men de totale oppervlakte sterk verhogen. De verschillende verdiepingen worden dan verbonden door hellingen of ladders, wat extra bewegingsmogelijkheden geeft. Omdat deze dieren in het wild **zeer grote territoria** hebben en **zeer grote afstanden** (tot 5 à 7,5 km per dag) kunnen afleggen op zoek naar voedsel, is het belangrijk om fretten een zo groot mogelijke kooi te geven. Dit wordt best gecombineerd met **zoveel mogelijk speeltijd buiten de kooi**. Fretten houden hierbij van tunnels en buizen (Figuur 2) en graven graag. Dit kan in dozen gevuld met aarde, zand of ander materiaal zoals rijst, papierproppen of kleine harde plastic ballen. Ook speelgoed dat beweegt en geluid maakt, behoort tot hun favorieten. Daarnaast lopen ze graag op trappen en hellingen, en sommige fretten spelen ook graag met water. Om gewenning te vermijden, is het aangewezen regelmatig van speelgoed te veranderen.

Figuur 2 : Fretten houden van spelen.

Als je een fret laat loslopen in huis, moet je wel voorkomen dat hij wordt blootgesteld aan gevaren zoals ontsnapping, elektrocutie, inslikken van vreemde voorwerpen, vergiftiging,..... Het is dan ook belangrijk om alle ruimtes waar fretten komen 'fretbestendig' te maken. Let op dat fretten kunnen ontsnappen via smalle openingen (bijvoorbeeld van ventilatie), ervan houden om te knabbelen (bijvoorbeeld aan plastic en rubberen voorwerpen) en te graven (bijvoorbeeld in matrassen en meubels). Het beschermen van meubels en matrassen met een draadrooster of een fijne houten plank is dus zeker aan te raden. Verwijder ook losliggende plasticen en rubberen zaken (zachte honden- en kattenspeelgoed, elastieken, koptelefoons, oordoppen, gommen, schoenen, ...). Fretten kunnen eventueel worden getraind om een harnas te dragen en aan de lijn te wandelen (Figuur 2). Deze activiteit zorgt voor beweging, mentale stimulatie en socialisatiekansen voor fretten en hun eigenaars.

Figuur 1 : Fretten aan de leiband.

Fretten hebben zeker **donkere plaatsen** nodig waar ze zich kunnen terugtrekken om te rusten en slapen (tot wel 12 à 16 uur per dag). Stoffen zakken, buizen, kussenslopen, handdoeken, hangmatjes, ... zijn hiervoor geschikt. Indien fretten bijten aan stof, bieden kartonnen, plasticen of houten dozen een alternatief. Alhoewel fretten frequent samenslapen, is het toch belangrijk om per fret een aparte slaappleaats te voorzien.

Fretten hebben daarnaast ook nood aan **toiletbakjes** in elke ruimte waar ze. In de hoeken van de kooi of van de -kamer doen ze vaak hun behoefte om hun territorium te markeren. Dit is een natuurlijk onderdeel van hun territoriaal en seksueel gedrag. Plastic hoektoiletten met hoge wanden en een lage instap zijn dan ook zeer geschikt op die plaatsen en kunnen gebruikt worden om hen zindelijk te maken. Daarnaast is het ook nuttig om hen telkens bij het wakker worden, na het eten en wanneer ze op punt staan hun behoefte te doen, in een toiletbakje te plaatsen. Weet dat fretten meer gaan markeren of de toiletbakjes gaan vermijden als de die niet proper genoeg zijn. Onzindelijk gedrag lijkt ook minder aanwezig te zijn wanneer ze een grotere leefruimte hebben.

In de toiletbakjes is slechts een kleine hoeveelheid bodembedekking nodig, aangezien fretten niet de gewoonte hebben om hun uitwerpselen te begraven. Bodembedekking van papier geniet de voorkeur aangezien sommige fretten dit op eten. Als fretten in de toiletbak graven of spelen, kan het nuttig zijn om deze vast te maken aan de kooi zodat ze niet omver kunnen vallen. Voorzie minstens één toiletbak per fret (anders kan 1 fret de toiletbak opeisen, met onzindelijk gedrag als gevolg) en zet de toiletbak minstens 1m van de slaappleaats en van de voerplaats vandaan.

3. VERZORGING

De fret is een dier dat zichzelf niet specifiek schoonmaakt. Afhankelijk van de haarlengte (er bestaan angoravariëteiten) is een regelmatige verzorging dus nodig:

- Wekelijks borstelen is alleen zinvol bij de langharige rassen. Er bestaan verschillende soorten borstels en kammen om dode haren weg te halen.
- Ook al storen sommige mensen zich aan de specifieke natuurlijke geur van de fret (door de productie van talg of huidsmear, die bij mannetjes sterker is, en de vacht soms geel maakt), wordt regelmatig wassen afgeraden. Dit zal de talgklieren immers juist extra stimuleren en dus geen oplossing bieden. Het is wel nuttig om regelmatig de stoffen voorwerpen (doeken, ...) in de kooi te vervangen om de geur te beperken. Indien wassen uitzonderlijk toch echt nodig is, gebeurt dat best met lauw water en een hondenshampoo.
- De oortjes van het dier vereisen een bijzondere aandacht: indien ze moeten schoongemaakt worden, gebruik dan een speciale oor-reiniger maar zeker geen wattenstaafjes. Vraag uw dierenarts om advies.
- Indien nodig, kunnen de nagels worden bijgeknipt met een nagelknipper (maar knip alleen de puntjes weg).
- De gezondheid van mond en tanden moet minstens een keer per jaar worden nagekeken. Verschillende problemen kunnen zich voordoen afhankelijk van de leeftijd en de voeding (tandsteen, paradontale aandoeningen, ...). Preventie is belangrijk, steeds op advies van uw dierenarts.
- Ook het gewicht is belangrijk om op te volgen. Fretten met overgewicht zijn gevoeliger voor bepaalde ziekten (van hart en luchtwegen, gewrichten, ...). Volg dit op met een dierenarts die advies geeft en ... weegschaal ter beschikking stelt.

Fretten dienen te worden gevaccineerd tegen hondenziekte en rabiës.

Daarnaast is opvolging door een dierenarts nodig voor:

- Vaccinatie volgens het door de dierenarts gedefinieerde protocol (basisvaccinatie vanaf de leeftijd van 2 maanden, met herhalingsvaccinaties, en vervolgens 1x/jaar in het algemeen)
- Behandeling tegen wormen minstens 2x/jaar (afhankelijk van de levenswijze en de voeding van het dier, raadpleeg uw dierenarts voor meer informatie)
- Behandeling tegen externe parasieten (vlooien, teken of luizen, afhankelijk van het geografisch gebied en de levenswijze)

Ten slotte draagt ook goede voeding bij tot ziektepreventie.

4. VOEDING

Zoals eerder vermeld is de fret **een strikte carnivoor (een echte vleeseter)**. Zijn spijsverteringskanaal is vrij kort en de passagetijd van het voedsel is slechts 3 tot 4 uren. Daarom hebben ze ongeveer om de vier uur een maaltijd nodig. Fretten hebben een beperkte darmflora waardoor ze **geen vezels kunnen verteren en koolhydraten moeilijk afbreken**. Fretten hebben nood aan een voeding bestaande uit 30-35% **dierlijke eiwitten van hoge kwaliteit** en 15-20% vet afhankelijk van de levensfase.

Een voeding gebaseerd op **volledige prooidieren** (bijvoorbeeld een volledige muis of kuiken, **inclusief beenderen**) leunt dan ook het meest aan bij hun natuurlijke behoeftes, op het gebied van voedingsstoffen én op het gebied van natuurlijk gedrag. Dit zou minstens wekelijks op het menu van de fret moeten staan. **Uitgebalanceerde verse of gevriesdroogde voeding** is een zinvol alternatief voor het dagelijkse menu. Kant en klare droge brokjes worden vaak gegeven maar sommige daarvan bevatten ongezonde koolhydraten. Deze koolhydraten zijn immers nodig om de brokjes voldoende hard te maken. Kies daarom zeker voor **kwalitatieve fretten- (of kitten-) brokjes**. (dagelijks), Verdere aanvulling, minstens twee keer per week, met **orgaan-, spiervlees (inclusief gevogelte en vis), eieren** en kleine hoeveelheden **kwalitatief blikvoer voor katten** is aangeraden. Als fretten als jong (pup) enkel brokjes hebben gekregen, zullen ze gemakkelijk andere soorten voer weigeren. Het is dan ook belangrijk hen tijdens de gevoelige periode tussen 2-4 maanden al kennis te laten maken met een gevarieerd aanbod van voeding.

Rauw orgaan-spiervlees en eieren worden goed verteerd (Figuur 3), maar kunnen mogelijk ziekteverwekkende bacteriën bevatten.

Figuur 2 : Fret die kwarteleieren eet.

Melkproducten, zoetigheden en fruit dienen vermeden te worden, ook al lusten fretten dit graag. Van melkproducten krijgen sommige fretten slappe stoelgang van, fruit bevat te veel suikers, wat aanleiding kan geven tot insulinomen. Dit zijn een soort neuro-endocriene tumoren van de pancreas, die hypoglycemie (te lage bloedsuikerwaarden) veroorzaken. Vetrijke supplementen zoals omega-3 olie of visolie dienen beperkt te worden, geef ze enkel als extraatje of als beloning.

Wilde marterachtigen spenderen zeer veel tijd aan het zoeken naar voedsel. Om tegemoet te komen aan dit natuurlijk gedrag bij fretten als gezelschapsdier, kan je het **natuurlijk voedingsgedrag** stimuleren door voedsel te verstoppert en op verschillende plaatsen leggen. Droge brokjes lenen zich hier goed toe. Aangezien fretten graag allerhande zaken verstoppert, is het belangrijk om goed op te letten dat ze geen vers voedsel verstoppert zodat het gaat rotten, wat schadelijk kan zijn voor hun gezondheid.

Fretten drinken gemiddeld 75-100 ml water per dag. Het **drinkwater** kan worden voorzien in drinkflessen of waterbakjes. Fretten lijken een voorkeur te hebben voor de natuurlijke manier van drinken, uit open waterbakjes, maar aangezien ze graag met water spelen, kies je om omstoten te vermijden best voor kleine zware waterbakjes of waterbakjes die aan de kooi worden opgehangen.

5. RELATIE MET SOORTGENOTEN, ANDERE DIEREN EN MENSEN

Of een fret gelukkigst is alleen of in groepshuisvesting, hangt erg af van zijn eerdere ervaringen en individuele "karakter". De wilde verwant – de bunzing - is een solitair, territoriaal dier, al zijn fretten door de domesticatie wel socialer geworden. In die zin lijkt de fret een beetje op de kat.

Fretten die altijd alleen gehouden zijn, gaan moeilijk positieve relaties met anderen aan, dus hou je best alleen. Maar fretten die samen zijn opgegroeid, waarderen meestal elkaars gezelschap. Ook het sociaal gedrag naar de mens en andere huisdieren toe wordt sterk beïnvloed door de vroege ervaringen (rond de leeftijd van 2 maanden, de klassieke leeftijd waarop fretten worden gespeend en geadopteerd). Mannetjes worden best gecastreerd als je ze samen wil houden. Door hun territoriale aard, is het belangrijk om voor elke fret een apart hoofdverblijf (vb. kooi), toiletbak en voerplaats te voorzien. Deze kunnen in dezelfde ruimte zijn als de fretten het goed met elkaar kunnen vinden.

Wat betreft de relatie met andere huisdieren, van andere soorten, dien je rekening te houden met de aard van de fret als roofdier (let op met "prooidieren", zoals knaagdieren), en met de leeftijd, het karakter, de vroege ervaringen van alle partijen. Als je fretten samen wil houden met andere diersoorten, is het dus best om ze voorzichtig kennis te laten maken op jonge leeftijd. Elke socialisatie moet voorzichtig en gecontroleerd gebeuren, zonder vreesreacties en/of met voor elk dier de mogelijkheid om weg te gaan.

Specifiek voor de relatie met de mens, zijn regelmatige, voor de fret aangename interacties belangrijk. Deze aangename interacties kunnen zijn: samen spelen (voorzie voldoende variatie in speelgoed) en het positief bekrachtigen (vb. met voedsel) van bepaald gedrag van de fret, zoals op schoot komen zitten of geaaid worden. Men kan fretten door positieve bekrachtiging zelfs behendigheidsoefeningen aanleren. Elke fret moet zelf de keuze hebben om interactie te hebben met mensen of niet, er moeten dus mogelijkheden zijn om mensen te ontwijken.

6. HANTEREN

Het oppakken en hanteren van fretten moet hen vanaf jonge leeftijd aangeleerd worden, met de nadruk op het aanleren van alternatief gedrag bij het afleren van ongewenst gedrag. Let op voor mogelijke beten, aangezien de fret een doeltreffend roofdier is, met een stevige beet, ondanks zijn klein postuur. Een fret die eerder voor de konijnenjacht werd ingezet (en die het dus gewoon is te bijten), is geen geschikt gezelschapsdier.

Men kan fretten eventueel leren om aan de leiband, vastgemaakt aan een tuigje, te lopen. Het is dan wel belangrijk dat het tuigje goed aanspant rond het lijf, om te vermijden dat de fret er uit kan glippen.

Voor transport met de auto moet de fret in een degelijke reiskooi voor katten worden gezet. (Opgelet bij hittegolven: zie de aanbevelingen voor temperatuur en omgeving hoger).

7. VOORTPLANTING

Zowel mannelijke fretten (rammen) als vrouwelijke fretten (moeren) worden best onvruchtbaar gemaakt als het niet de bedoeling is om ermee te kweken. Bij mannetjes is hormonale anticonceptie of castratie vooral aan te raden om territoriaal agressief gedrag (dat sterk toeneemt vanaf dat ze seksueel volwassen worden, rond 7 maanden) te verminderen. Het vermindert ook de productie van sterk geurende talg, die samen met de anaalklieren verantwoordelijk is voor de uitgesproken lijfgeur. Bij vrouwtjes is hormonale contraceptie te verkiezen boven chirurgische sterilisatie (wegnemen van eierstokken) omdat dit laatste het risico op bijniertumoren vergroot. Vrouwtjes die niet onvruchtbaar gemaakt worden, blijven vrijwel continu loops, waarbij de invloed van de geslachtshormonen (oestrogenen) beenmergdepressies veroorzaakt.

Bij deze aandoening maakt het beenmerg onvoldoende bloedcellen aan, waardoor de fret gevoeliger is voor infecties en er zeer ernstige bloedarmoede en bloedstollingsproblemen kunnen ontstaan. Daarom is het belangrijk om moeren niet te lang loops te laten indien er mee gefokt wordt, en om in het andere geval al vanaf 7 maanden aan contraceptie te doen. Deze kan chirurgisch of hormonaal zijn, met een onderhuids implantaat (op dit moment de aanbevolen methode).

Bij het kweken met fretten, moet er rekening worden gehouden met volgende aandachtspunten:

- Gedrag dat wijst op loopsheid: Opzwellen van de vulva, toegenomen activiteit en mogelijk agressief gedrag, aantrekking van mannetjes. Deze signalen kunnen erop wijzen dat de contraceptie niet meer werkt en dus aan herhaling toe is.
- Gemiddelde grootte van de worp: 8 pups, soms meer.
- Indien u wenst te fokken, is het belangrijk het moertje niet te lang loops te laten voor u ze laat dekken (zie hoger). Bij moertjes ouder dan 4 jaar vraagt u best het advies van uw dierenarts.
- De dekking gaat er vrij ruw aan toe en duurt lang. De ram houdt het moertje stevig vast door in de huid van de hals te bijten.
- Zorg tijdens de dracht voor een rustige, warme en veilige plek voor het werpen van de pups (een afgeschermd stuk van het hok of de kooi dat voldoende groot is). Zet het moertje voor de worp apart van haar soortgenoten. Zorg voor voldoende verse voeding en water tijdens de dracht en de zoogperiode. De pups worden gespeend in de 6de tot 8ste week. U geeft ze dan best aangepast overgangvoer. Een eerste bezoekje aan de dierenarts gebeurt vanaf de leeftijd van 6 weken of eerder indien nodig.

8. ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

Hieronder worden enkele veel voorkomende gezondheidsproblemen bij fretten beschreven. Deze lijst is niet limitatief, raadpleeg uw dierenarts voor meer informatie en advies over preventie en behandeling.

- **Parasieten:**
 - **Interne (maag- en darm-) parasieten** (wormen, protozoa zoals Giardia en Coccidia). Symptomen: algeheel slechte conditie en soms opgeblazen buik, buikpijn, diarree.
 - **Uitwendige parasieten** (vlooien, teken, oormijten, schurftmijten, ...). Symptomen: jeuk, slechte vacht, vieze oren, schudden met de kop, veel krabben.
 - Een regelmatige behandeling, op advies van een dierenarts, tegen interne en/of externe parasieten is aan te raden.
- **Mond- en tandproblemen:** deze zijn vaak te wijten aan de afzetting van tandsteen, en/of infecties, met terugwijkend tandvlees tot gevolg. Preventie en een regelmatige controle door de dierenarts zijn belangrijk.
- **Bijnierproblemen:** Deze kunnen ontstaan door hormoonverstoringen en/of bijnier tumoren. Veel fretten krijgen hier op iets oudere leeftijd last van, maar castratie of sterilisatie is – vooral bij vrouwtjes- een extra risicofactor. Symptomen: gewichtsverlies, dikke vulva, moeilijk plassen, kaalheid, jeuk. Ter behandeling is een operatie of medicatie noodzakelijk.
- **Beenmergdepressie:** zie hierboven (onderdeel “voortplanting”). Deze aandoening komt voor bij vrouwtjes die te lang loops geweest zijn, onder invloed van een overmaat aan oestrogenen . Symptomen: vermageren, geen eetlust, kaalheid, bloedingen en bleke slijmvliezen. Ter behandeling moeten vrouwtjes gesteriliseerd worden of een hormoonbehandeling krijgen.
- **Griep:** Fretten kunnen mensen besmetten met de griep en omgekeerd. De symptomen bij fretten zijn dezelfde als bij de mens.
- **Obesitas:** gesteriliseerde fretten die weinig bewegen, lopen extra risico om zwaarlijvig te worden. Een aangepaste voeding en voldoende lichaamsbeweging zijn dus zeer belangrijk.
- **Ouderdomsziekten:** uw dierenarts kan een screening voorstellen die bestaat uit regelmatige bloedanalyses vanaf een bepaalde leeftijd.

Fretten kunnen gevaccineerd worden tegen verschillende ziektes, waaronder de ziekte van Carré (hondenziekte) en rabiës (hondsdolheid). Opgelet: er zijn geen specifieke vaccins voor fretten op de markt in België. Een dierenarts met expertise in fretten is dus aangewezen om te zorgen dat het vaccin dat gebruikt wordt zeker geschikt is voor fretten. Een rabiësvaccinatie (mogelijk vanaf de leeftijd van 15 weken) is - naast een paspoort en identificatie met microchip - wettelijk verplicht bij reizen overheen de landsgrenzen.

9. BELANGRIJKE SYMPTOMEN

Omdat fretten gevoelige dieren zijn, is het belangrijk om een dierenarts te raadplegen zodra je symptomen of afwijkend gedrag vaststelt.

Hieronder volgt een niet-limitatieve lijst van signalen die kunnen wijzen op gezondheids- of welzijnsproblemen.

- Koorts
- Stugge of kalende vacht, haarverlies of overmatig krabben
- Gebrek aan of wisselende eetlust, gewichtsverlies

- Diarree of constipatie, braken, opgezwollen buik
- Plasproblemen (bloed in de urine of niet meer kunnen urineren)
- Ademhalingsmoeilijkheden (tranende ogen of loopneus, hoesten, niezen)
- Overdreven veel drinken
- Apathie (niet-reageren op gewone prikkels), ongewoon agressieve reacties of ander afwijkend gedrag (hoe beter je het gedrag van je fret kent, hoe sneller je dit kan vaststellen)

10. DOELPUBLIEK

Fretten zijn zeer nieuwsgierige, speelse en intelligente dieren, maar het is belangrijk om ook met andere gedragingen rekening te houden om te bepalen of een fret een geschikt huisdier voor jou is. Vooral de hoge nood aan veel exploratie in een gevarieerde en ruime omgeving – liefst enkele uren per dag speeltijd buiten de kooi - is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Specifieke gedragingen die problemen voor eigenaren kunnen stellen, zijn: graven, het bijten aan elektrische draden, rommel maken en onzindelijk gedrag. Ook de specifieke lijfgeur is een aandachtspunt. Verder zijn de voeding en verzorging van een fret relatief duur. Ook de kosten voor een gespecialiseerde dierenarts zijn een belangrijke uitgavepost, waarbij anticonceptie of sterilisatie bovendien echt nodig is bij vrouwtjes. Hou ook rekening met een gemiddelde levensduur van acht jaar, mogelijk tot tien jaar.

Een bijzondere aandacht moet worden besteed aan de volgende personen:

- Jonge kinderen: Het is belangrijk dat kinderen met fretten leren omgaan. Onaangepast gedrag van kinderen kan leiden tot ongelukken, waaronder bijtincidenten.
- Sommige mensen kunnen allergieën ontwikkelen door de aanwezigheid van een fret.
- Mensen met een verlaagde immuniteit zijn gevoeliger voor bepaalde ziekten waarvan de fret drager kan zijn (vb. griep).

11. AANSCHAF EN KOSTPRIJS

Fretten kunnen aangeschaft worden via verschillende mogelijke kanalen.

Dierenasiel

Er zijn tal van asielen, opvangen en verenigingen die fretten opvangen en ter adoptie aanbieden. Vooral als je de eerste keer een fret wilt houden, is adoptie van een volwassen dier een goed idee, want het opvoeden van een frettenpup vraagt ietwat ervaring.

Hobbyfokkers en professionele fokkers of verkopers

Als je een jonge fret wilt aanschaffen, kan je terecht bij een fokker. Er zijn hobbyfokkers en professionele fokkers. In sommige gevallen kan het dier enkele honderden euro's kosten (afhankelijk van de haarlengte, de vachtkleur en de aftekeningen). Kies voor een fokker waar de dieren goed verzorgd en gehuisvest zijn (proper, met voldoende ruimte en spelmogelijkheden). Ook een goede socialisering vanaf jonge leeftijd, een goede gezondheid (en een gezonde stamboom) zijn essentiële elementen waarmee je rekening moet houden bij je keuze. Vraag ook na of het dier al een zindelijkheidstraining begonnen is of afgerond heeft.

De fret die je aanschaft, moet in elk geval onderzocht zijn door een dierenarts, gesocialiseerd zijn (en lang genoeg bij de moeder gebleven zijn) en de nodige vaccinaties hebben gekregen. Check ook of het dier al gechipt en/of gecastreerd of gesteriliseerd is. Als je meerdere fretten wilt houden, of al andere huisdieren hebt, informeer je dan of dit past bij het karakter en de ervaringen van de fret of fretten in kwestie.

Bovenop de kostprijs van het dier moeten ook de volgende uitgaven in het budget worden voorzien:

- Materiaal (ruime huisvesting, omgevingsverrijking, eventueel leiband en tuigje, ...)
- Hoogwaardige voeding
- Dierenartskosten (identificatie met microchip, vaccinatie, behandeling tegen wormen, contraceptie, ...)

Zorg dat het verblijf klaar is voor je de fret of fretten in huis neemt, en laat het dier na aankomst rustig en geduldig wennen aan zijn nieuwe omgeving. Om hem op zijn gemak te stellen is het aan te raden om een deken of doek met de vertrouwde geur van zijn vorige verblijf in het nieuwe verblijf te leggen.

12. WETGEVING

Als eigenaar van een gezelschapsdier moet u dat houden in omstandigheden met respect voor het welzijn van het dier (wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren). Heeft u minstens zes fretten in huis, dan valt u onder de regelgeving voor geklasseerde inrichtingen. Meer informatie over de toelatingen en vergunningen in dit kader, kan u vinden op de website van Leefmilieu Brussel.

Specifiek voor de fret, is de identificatieplicht bij het oversteken van de landsgrenzen.

- Identificatie van het dier met een elektronische chip, Europees paspoort en wettelijk verplichte vaccinaties (raadpleeg hiervoor een dierenarts).
- Meer informatie over het reizen met een fret:
 - Ga naar de website <https://www.health.belgium.be/nl/dieren-en-planten/dieren/houden-en-verkeer-van-dieren/reizen-met-gezelschapsdieren>
 - Raadpleeg het consulaat van het land van bestemming

BIBLIOGRAFIE

Köbrunner, D., Waiblinger, S., Stetina, B., & Künzel, F. (2020). Insight into husbandry conditions, health, and behavior of pet ferrets (*Mustela putorius furo*) among German-speaking ferret owners. *Journal of Veterinary Behavior*, 37, 8-19.

Pilny, A. (2015). Small exotic companion mammal wellness management and environmental enrichment. *Veterinary Clinics: Exotic Animal Practice*, 18(2), 245-254.

Quesenberry, K., Orcutt, C., Mans, C., & Carpenter, J. (2021). Ferrets, rabbits, and rodents. *Clinical medicine and surgery*. (Fourth edition ed.). St. Louis, Missouri: Elsevier.

Schoemaker, N. (2015). De fret van A tot Z. Gent, België: IVP Diergeneeskunde .

Tynes, V. (2010). *Behavior of Exotic Pets*. Wiley-Blackwell.

Vinke, C., & Schoemaker, N. (2012). The welfare of ferrets (*Mustela putorius furo* T). A review on the housing and management of pet ferrets. *Applied Animal Behaviour Science*, 139(3-4), 155-168.

<https://www.omvq.qc.ca/conseils-pour-vos-animaux/frets/2-7-le-fret.html>

<https://defretalshuisdier.nl/>

<https://www.frettenkliniek.nl/>

SAMENVATTENDE FICHE

ALGEMEEN

Fretten zijn marterachtige, strikt carnivore huisdieren. Ze kunnen samen leven als ze daaraan gewend zijn vanaf jonge leeftijd, maar bij vrouwtjes is contraceptie dan noodzakelijk. Fretten hebben een sterke lijfgeur en kunnen territoriaal gedrag vertonen. De levensverwachting is ongeveer 8 jaar. Mannetjes en vrouwtjes wegen tot respectievelijk 1 en 2 kilo.

HUISVESTING

Samen met een **soortgenoot** als ze daaraan gewend zijn. Behoeft aan interactie, variatie en **beweging** (regelmatig spelen buiten het verblijf). **Groot verblijf** met verdiepingen en accessoires (minimum 1,5-2m² voor 2 fretten). Vervanging van de bodembedekking: 2 tot 3 keer/week. Opgelet voor ontsnappen!

VOEDING

De fret is een strikte carnivoor

- hoogwaardig droogvoer voor fretten of katten en/of huisbereid voedsel op advies van de dierenarts
- geef kleine hoeveelheden verschillende keren per dag
- vers drinkwater de hele dag door beschikbaar (drinkfles)

VERZORGING

- Eventueel **nagels** knippen
- Regelmatig haren borstelen bij langharige rassen
- Jaarlijks bezoek aan de dierenarts (o.a. vaccinatie)

HANTEREN

Voorzichtig en geduldig. Het dier vanaf jonge leeftijd **laten wennen**.

Met **2 handen**, één onder het achterlijf en een op de borstkas. Gebruik een **reiskooi** voor verplaatsingen. Gebruik altijd leiband en goed aansluitend tuigje wanneer bij uitlaten buitenshuis!

VOORTPLANTING

- Geslachtsrijpheid: ♀ 6-7 maanden
♂ 7-8 maanden
- Dracht: een veertigtal dagen
- Gemiddelde worpgrootte: 8 pups
- **Contraceptie** aanbevolen bij de mannetjes en **noodzakelijk bij vrouwtjes**, om continue loopsheid en (mogelijk dodelijke) uitbuiting te vermijden.

ZIEKTEN EN AANDOENINGEN

Ziekten waartegen gevaccineerd kan worden: dierenartsbezoek een keer per jaar

- Parasieten: teken, mijten, vlooien
- Bijnierproblemen
- Obesitas, mond- en tandproblemen

BELANGRIJKE Symptomen

- Verminderde eetlust en gewichtsafname
- Abnormale stoelgang
- Verminderde activiteit
- Haaruitval of hevig krabben
- Moeilijke ademhaling
- Afwijkend gedrag

DOELGROEP

Verantwoordelijke persoon, met voldoende tijd, ruimte en geduld. Kinderen ouder dan 6 jaar en altijd onder toezicht. Opgelet voor personen met een allergie of een verlaagde immuniteit.

WETGEVING

- De wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
- Specifieke wetgeving bij oversteken van landsgrenzen

AANKOOP EN KOSTPRIJS

Aankoop bij een fokker of een handelaar
Reken voldoende budget: aankoopprijs, verblijf en inrichting, onderhoudskosten (voeding, bodembedekking, dierenartsbezoeken).

SAMENLEVEN MET ANDERE DIEREN

- Soortgenoten, ja - contraceptie nodig
- Konijnen en knaagdieren, nee (predatie)
- Kant en hond altijd onder toezicht
- Enkel uit het verblijf in afgesloten ruimten en onder toezicht.

